

תיקון

שמוליק דוכן

בסוף ספר מוסר אביך (ד, ד) אומר הרב קוק שכאשר רואים התפרצות של כוחות שליליים באדם (או בעם), אין הדבר אומר שלאדם זה ישנם כוחות שליליים רבים, אלא שמדובר בכוחות הטובים שלו, אבל כיוון שלא מימש אותם בצורה הנכונה, הרי שהם דורשים להתגלות ומתפרצים באופן שלילי.

כאשר אדם עושה רע באופן חריג, אין זה סתם מרץ שיש לדכא איכשהו ואז הכל יסתדר, אלא מדובר בכוחות בניין שהתעוותו, בכח שצריך לצאת והאדם חוסם אותו. כאשר הכח נבלם, הוא שואף לפרוץ החוצה בדרכים אחרות, ולכן הוא בא לידי ביטוי בצורה הרסנית, בעצלנות ובשיתוק מחשבתית.

לדוגמא: לעתים קיימת מציאות בה בני אדם הם חסרי ריכוז, חסרי סבלנות, ומסוגלים להבין רק דברים שאפשר לבטא בשניות מועטות, כאשר למעבר לכך אין רצון להקשיב, ובכלל, כל דרישתם היא לריגושים רגעיים ופשוטים. והרי יודעים אנו שבני אדם נולדו עם יכולת הבנה, עם סקרנות טבעית ועם יכולת ניתוח והבנה של עניינים ארוכים ומסובכים. אלא שהם התרגלו להפסיק לחשוב, להתעצל להגות (בין השאר בהשפעת מציאויות המחזקות תופעה זו כמו הטלוויזיה) ולא פיתחו את יכולת החשיבה והריכוז. כך יוצא שאנשים חושבים ורוצים רק דברים שניתן להבין מייד. אך כיוון שכח זה (חשיבה) קיים באדם ולא מנוצל, חוסר זה לא נותן מנוחה לאדם ולכן מתפתחת אצלו תחושה של חוסר נחת וחוסר סיפוק.

כתוצאה מכך, ישנם מספר דברים שאדם פשוט "מוכרח" לעשות באופן מידי: מוכרח לצאת, מוכרח לבלות, מוכרח לנסוע, מוכרח לקנות לעצמו דברים ובעצם הוא חסר מנוחה. יש לו שאיפות ויכולות אשר נחסמות במקום להתבטא באופן עמוק ונכון יותר, ולכן הן מתגלגלות בצורות שונות ומוצאות סיפוק בכל מיני דברים חומריים כנ"ל, כך שהאדם תמיד חייב להיות טרוד בריצה אחר משהו. כך מתפתחת תרבות שלמה של צרכנות ובזבזת ורכישת קניינים רבים שלמעשה אין בהם צורך.

כשרואים אדם או תרבות שלמה הנמצאים במצב כזה - הרי שזה מצב רע. לכאורה אין מה לדבר עם אנשים מסוג זה, האחוזים בשטויות. אלא שלפי הרעיון הנ"ל, ההיתפסות להבלים היא למעשה רק תוצאה של מעצור, של איזשהו כח חסום, כח טבעי וחשוב

שיש לאנשים, אך כיוון שהוא חסום האדם מרגיש חוסר נחת ומוצא סיפוק בשטויות. אם נדע איך לשחרר את המעצור הזה ולהוציא לפועל את אותו כח חסום - יפתרו הבעיות האחרות מאליהן.

לכן, אם יש אדם המתנהג שלא כראוי, אפשר אמנם להכניס אותו למסגרת ולכפות עליו להתנהג "כמו בן אדם" - אבל אין בכך כל תועלת, שהרי הכח הלא מנוצל שבו, הגורם לכל הבעיות, עדיין "ידרוש" לצאת והבעיות אולי תעבורנה לתחום אחר, אך האדם יישאר באותו מצב שלילי. אולי נצליח לכפות עליו עשייה (או אי עשייה) של דבר מסויים, אך בסופו של דבר כל התפקוד שלו יהיה לקוי, כי לא נתנו סדר באי-הסדר שבתוך נפשו, לא פתרנו את שורש הבעיה, אלא נגענו רק בסימפטומים.

כאמור, חוסר שימוש נכון בכל הכוחות הקיימים באדם, מביא להתפרצותם בצורה שלילית, וגורם לאדם תחושת חוסר סיפוק וריצה אחרי דברים קלים להשגה שמטרתם להרגיע את תחושת חוסר הנחת. כך מתרגלים לגירויים קצרים ופשוטים, ולדברים שתוצאתם מורגשת מייד. לכן צריך להתרגל להיות מסודר, לחשוב באופן מסודר, להיות מסוגל לקרוא רעיון ארוך, להקשיב לרעיון ארוך, לחנך את עצמנו לעשות דברים שתוצאתם ארוכה ולא מיידית, להשקיע בדברים בעלי טווח ארוך יותר, לחשוב ולהשקיע מאמץ גם בדברים שאינם משתלמים מייד - וכך בסופו של דבר תיפתר גם הבעיה של חוסר הסיפוק.

החסרון הוא חוסר הסבלנות לעשות דברים בצורה יסודית ובשלבים, ולכן הפתרון הוא למנוע מהאדם דברים שאפשר לראות ולהבין מייד בתחום החזותי, ואת מקומם יחליפו עיסוקים מן התחומים ארוכי הטווח יותר, כמו קריאת ספר הדרוש קריאה בעיון, הבנה, תפיסה ודמיון. כשרואים בעיניים רואים מייד, וזהו חסרון בהרגלי החשיבה הגורם כאמור לחסרונות אחרים. התוצאה היא שכל דבר חייב להיות מייד בכל התחומים. זו אומללות של חוסר מטרה, שבמקומה באים בכל פעם כל מיני עיסוקים שצריך "להספיק" ו"לגמור".

רעיון זה שאמרנו ביחס לאדם יחיד, נכון גם ביחס לעם שלם. כשאומה לא מנצלת את כוחותיה הם מתפרצים ומתעוותים. כיוון שלא השכלנו לנצל את כוחות החידוש והחשיבה - שתמיד היו בעמ"י - בצורה נכונה, אזי הם עצמם הפכו לנו לרועץ, והמדע, ההשכלה, האמנות וכי"ב, החלו להילחם בתורה ויצאו מכלל שליטה. זאת מכיוון שחששו מהם, ובמקום לפתח אותם בצורה נכונה, חסמו אותם עד שהתפרצו בדרכים עקלקלות והפכו לאויבים גדולים.

אם נצליח בחכמתנו להמחיש לאנשים את תכונותיהם הטובות, את הכוחות הטובים שבהם ואת הדרכים לשחרר כוחות אלו בצורה עמוקה וישרה, תתעורר התקרבות גדולה לה'

ולתורתו, ועמ"י יהיה שוב שלם יותר למלא את השליחות האלוקית שלו, היא תיקון העולם במלכות שדי וכמאמר הרב קוק (שם):

וכאשר יראה הקב"ה שאנו מוכנים לקבל כל הטובות הגדולות שייעד לנו מאז, ונשבע לאבותינו להיות לנו לאלו', ישיב את שבותינו ויביאנו לארצנו הק' שרק היא מוכנת בסגולותיה שכל החמודות יצאו בה אל הפועל וירומם בכבוד קרננו, וכל העולם כולו יתוקן במלכות שדי, והרשעה תכלה מן הארץ והיה ה' אחד ושמו אחד.

במהרה בימינו אמן.